

Fragment IX

Beinecke Rare Book & Manuscript Library MS 915 (Yale University Library, New Haven, CT)

Een fragment van *Die Rose* van Heinric bestaande uit twee bladen.

N.B. de (tekst)volgorde van de bladen is andersom dan benoemd door de Beinecke Library !
Dus Beinecke 2v is het eerste stuk tekst en recto-zijde; enzovoort; en Beinecke 1r is dus het vierde stuk tekst en verso-zijde:

Beinecke 2v (=1e stuk) is vanaf r.C13828 - C13923

Beinecke 2r (=2e stuk) is vanaf r.C13924 - C14019

Beinecke 1v (=3e stuk) is vanaf r.C14024 - C14115

Beinecke 1r (=4e stuk) is vanaf r.C14120 - C14211

en dat is op een paar (13) regels na het einde van *Die Rose* van Heinric (r. C14224) !

De tekst lijkt meer op Comburg dan op hss A/B.

N.B. blad Beinecke 1 (=2) is bovenaan afgesneden, waardoor steeds de eerste vier versregels per kolom missen.

De regelnummering tussen rechte haken is gebaseerd op het Comburgse handschrift.

Beinecke 2v (= 1e stuk):

	Al waric ooc hier allene	[=1ra]
	S prac scaemte inne ware <i>veru</i> art *	
[13830]	Uenus hadde dit wel onwart Ende seide dierne wat gaets v an Waendi mi hier <i>weder</i> staen dan Ghi sult sien dat v casteel Onlanghe sal staen vp sijn toreel	
[13835]	Hine sal tumelen ende vallen In die grachte al met allen Hine werde mi vp gegheuen Dat si alle sullen verliesen tleuen Ende ooc mede sal ontsteken wale	
[13840]	Casteel thorre camere <i>ende</i> zale Ende al tporprijs also het steet Salic neder <i>w</i> erpen doen gereet Ende daer mede wllen die grachten Ende ooc <i>w</i> erpen doen met crachten	
[13845]	Barbecane ende pylare Ende scone <i>ontfaen</i> geuen doen <i>daer</i> nare	

- Die scone rose metten bottoene *
Al sinen wille mede te doene
Ende ghi sult so sere *werden* ondaen
[13850] Dat al die werelt *daer* in sal gaen
Sonder *v* te makene diere
Beede ten rosen *ende* ten rosiere
Alsic dat voorbouch hebbe *gewonnen*
Vp te broken ende in geronnen
[13855] Sone salre staende bliuen geheel
Cruut rose no prayeel
Inne salt al doen assaelgieren
Omme dat sijt hem maken so *diere*
¶ *Ver* ialousie met haren zaken
[13860] So salic so wijt doen maken
Die passage diere toe sal gaen al
Datter alle die wille lopen sal
Sijn si porters zijn si cnapen *
Sijn si rudders zijn si papen
[13865] Ne gheen salre onge[.ent] gaen *
Hine salre penitentie *ontfaen*
Dan salment hebben ombes[t]reden *
Sulc sal comen in hemelijcheden
Ende ooc sulc mede opembare
[13870] Die hemelike gaen *sonder* mare
Ende zijn goede liede *vermaemt*
Ende dandre sere gheblaemt
Venus seide doe *ver* scamelheit
Ic prise clene mine behendicheit
[13875] Ne can ic v bedwinghen niet
Mettien soe hare sprake liet [=1rb]
Uenus scorte hare vp hoghe
Soe nam brant *ende* boghe
Ende haelde inne wat soe mochte
[13880] *Ende* scoot dor een maysier gat rochte
Dat in den vorbouch was ghestaen
Des casteels dat nature *sonder* waen
Hadde geset tusscen .IJ. pylare
Datmen cume conste *werden* geware
[13885] Die pylare van selues waren
Ende drougen ene scone beelde *twaren*
Alst gheweist hadde een casse
Dat beelde was bi compasse
Ghemaect te groot no te clene
[13890] Menne sach noit beelde ghene
Van allen leden so wel ghemaect
Binnen hare so was ghestaect

- Een helichdom dat soeter rooc
 Danne balseme of te wierooc
 [13895] Ende middel in die borch so stoet
 Dat scone beelde diere ende goet
 Inne sach noit so scone stat
 No die miere *herten* genoegde bat
 Ende die ic so *gheme* soude sien
 [13900] Ende kinnen mocht mi gescien
 Vor thelichdoem in die maysiere
 Daert mi te comene es diere
 Nochtan hebbic mine bedeuart
 Gelouet te gane dare wart
 [13905] So ic alre eerst mach te vuldoene *
 Met scarpe ende met bardoene
 Uenus ne woude clene no groot
 Langher letten soene scoot
 Den brant *berende* starckelike
 [13910] In die borch al hemelike
 Dats haer ne gheen *wert* geware
 Vor dat sijt saghen *daer* nare
 Dat die borch ontstac *van binnen*
 Doe liepen si neder *werd* met *sinne*
 [13915] Ende riepen sere wi *sijn* verraden
 Wine mogen nieten *gere* genad[en] *
 Lopen wi wech het es tijt
 Wi hebben hier verloren *den* strijt
 Doe die vilein der dangier
 [13920] Geuelde die hitte van *den* vier
 Ghinc hi vaste lopen *ende* vlien
 Sonder weder *omme* te sien
 So daden alle dandre met

Beinecke 2r (= 2e stuk):

- [13925] Daer ne was een twint niet ghelet [=1va]
 Deen na den andren ne vloen henen
 Wat si mochten vort *wert* al tenen
 Ende dat vier ghinc vte breken
 Ende ghinc al die werelt ontsteken
 So datment geblusscen ne can
 [13930] Het ne bernet wijf ende man
 Ende sal bernen sonder *vergaen*
 Tote dat die werelt sal staen
 Het es *tfier* van der *mimen*
 Dat al die werelt doet ontsi*nnen*
 [13935] Ende so lanc so meer begeren

Dat hem *herte* ende sin sal *verteren*
 Elc soe slater an die hant
 Diet tvier stoeket *ende* den brant
 = Doe die burch al was ontsteken *
 [13940] Quam mettien vort gestreken
 Mijn vrouwe *ver* houesscede
 Die hare sere pijnde ter stede
 Dat soe die sconfelture gesach
Omme te helpene waer soe mach
 [13945] Vten viere hare lieue kint
 Dat soe met *herten* sere mint
 Ende met hare so *quam* vrihede
 Ende ooc mede ontfarmichede
 Dies ne lieten in ghere wisen
 [13950] Sine sprongen *binnen* porprisen
 Ende dor *tfer* niet ne lieten staen
 Sine quamen tote scone *ontfaen*
 ¶ Houescheit sprac voren die tale *
 Scone ontfaen seit soe weet wale
 [13955] Dat ic gehadt hebbe grote onraste
Omme datmen v so vaste
 Heuet gehouden *in* desen sere
 God gheue hem grote *omere*
 Diet v heuet gedaen
 [13960] Nochtan sidijs *nv* ontgaen
 Nadien dat quade tonge es doot
 Hine mach *nv* clappen clene no *groot*
 Ghine dorren *Ialousien* ooc niet onsien
 Maer sult met vwen lieue plien
 [13965] Al hemelike een goet leuen
 Hier nes *nv* niemen bleuen
 Die v wachten sal of mesdoen
 Want si alle sijn gevloen
 Lieue kint dor god *nv* siet
 [13970] Ne laet v hier *verbernen* niet
 Want ics v bidde ende vryhe[.] *
 Ende mijn vrouwe ontfarmichede [=1vb]
 Dat ghi den minre wilt ontfaen
 Die v heuet gheweist onderdaen
 [13975] Ende sal sijn al sijn leuen
Sonder *emmermee* te begheuen
 = Noch *verstaet* mi lieue kint *
 Ic secghe v dat die *minne* *verwint*
 Alle dinc waer *omme* dat wi
 [13980] V bidden vriendelike dat ghi
 Ieghen den minre v wilt *gematen*

- Ende die rose plucken laten
 Scone ontfaen was al bedocht
 Sijn euelmoet was hem gesocht
 [13985] Hi seide vrouwe ic doet gherne
 Sonder hem tontsegne ofte werne
 Mach hi plucken hier ter stede
 Want wi hier hemelike sijn beede
 ¶ Doe dancte hem die minnere sere
 [13990] Ende seide god loue v der ere
 Hi nam scarpe ende bordoen
 Alsoe die gone die wilden doen
 Sine bedeuert ende hem quiten sciere
 Sinen wech nam in die maysiere
 [13995] Ende drouch met hem den seluen staf
 Ende die scarpe die hem gaf
 Nature die hare wel verstaet
 Van enen velle sonder naet
 Die scarpe was niet ydel te waren
 [14000] Want daer binnen so waren
 .IJ. wel gheraecte hamerkine
 Die nature al sonder pine
 Ghemaect hadde ende hem gegeuen
 Dies hi hare dancte al sijn leuen
 [14005] Hi verstont dat hier mede soude
 Sijn pert beslaen als hi woude
 Als hi dickent dede binden iare
 Hine hadde so wel ludende snare
 Vp sine cytole vp sine harpe
 [14010] Die hi lieuer hadde dan die scarpe
 Nature hadde hem grote ere gedaen *
 Die hem sulke wapene dede ontfaen
 Ende leerde den huusch ende den sede
 Daer hi werd goet werelman mede
 [14015] Dies hi hare dancte te meniger vr[en] *
 Van der ghifte der nature
 Want hier dickent ruste hadde bi
 Te meniger stat al daer hi
 Hemelike woude gaen

Beinecke 1v (= 3e stuk):

- [...] *
 Danne was hi versekert bat
 [14025] Dat hi verlicgen niet ne soude
 Als hier in varen woude

[=2ra]

- Nochtan ne was sijn bordoen
Niet so lanc dat hijt gedoen
Of ghesteken conste te gronde
[14030] Dat hi den bodem vinden conde
¶ Mar hoe hi vort vart willic zuigen
Ende wille v secgen sonder prighen
Hoe hi sine dinc vulbrachte
In der nacht hi met hem brachte
[14035] Doe hi pensde dat hi striden soude
Ane dat helichdoem menichfoude
So langhe ghinc hi haren tare
Dat hi tusschen die .IJ. pylare
Gaende quam als een degen coene
[14040] Met sinen groten stiden bordoene
Ende knielde neder ten beelde wart
Als die gone die sere begart
Daer voren te sprekene sine bedinge
Met begerten sonderlinghe
[14045] Dat beelde was geuallen neder
Van groter hitten want weder
Tfier niet ne conste ghestaen
Het ne moeste neder vallen saen
Als die pelegrijn dat ghesach
[14050] Dat thelichdoem ter arden lach *
So trac hi al stillekine
Achter weder die godine
Ende dwanc hem ant helichdom vaste
Dat hem dede wel grote raste
[14055] Hi cusset met deuocioene
Ende staect met sinen stiuen bordoene
Daer die scarpe achter hinc ane
Vp die maysiere met goeden slane
Haddi gherme int vleesch gescoten *
[14060] Maer hi moeste eer dicken stoten *
Omme dat hem hare outare ontvlo *
Ne conste hier niet in comen so
Want een palays vant hier voren
Dat versekert hadde die doren
[14065] Dat hi geuoelde ende niene sach
Want vp den eersten dach
Dat die maysiere was gefondeert
[...] * [=2rb]
Dicken stoten ende dicken faelgieren
Die dat huustijn hadde gehoort
Ende dan gedacht hadde vort
[14075] Hoe hercules calcuse wilde slaen

- Die .IIJ. *warf* vor hare porte *ginc* staen
 Ende .IIJ. *warf* assaelgierde
 Ende .IIJ. huuste *ende* .IIJ. faelgierde
 Van moetheden *omme* te helne *weder*
 [14080] Ghinc hi .IIJ. *warf* sitten neder
Maer die minnere als te voren
Omme sine *adre* die hi hadde *verloren*
 Die vp die maysiere lach *ende* vacht
 Met algader siere cracht
 [14085] Dat hem ouer al dat zweet
 Vten liue liep ghereet
 Hi was also moede gelooft des
 Of *moeder* vele dan hercules
 So langhe hurti dat hi vant
 [14090] Enen nauwen pat te hant
 Daer hi niet waende comen *binnen*
Maer hi moet *tpalays* ontghinnen
 Bi desen nauwen pade allene
 Die so nauwe was *ende* so clene
 [14095] Daer hi die passage sochte
 Met al dien dat hi *vermochte*
 Brac hi *tpalays* hi was so coene
 Met sinen *starken* stiuen bordoene
 So *warp* hi hem in die maysiere
 [14100] Daert in comen nauwe was *dere*
 Nochtan was hem ongereet
 Al in te gane dat was *hem* leet
 Doch croot hi so langhe
 Dat *tbordo*en *in ginc* bi *bedwange*
 [14105] *Maer* die *scarpe* buten bleef
 Daer hi *tbordo*en mede *in* dreef
 Metten .IJ. *hamerkine*
 Dat in ghinc met groter pine
 So nauwe was die pas te *ware*n
 [14110] *Omme* datter niemen in was *geuare*n
 Danne hi al moeder ene
Maer hine weet of man ne ghene
 Iemene el sulc voordeel dede
 Ghelike hem vp houeschede
 [14115] Dies hi niet soude *geloue*n *moge*n

Beinecke 1r (= 4e stuk):

- [14120] [...] *
 Al eist datmer blame ane siet

[=2va]

- Maer* doch was hi dies seker wel
 Datter niemen te voren el
 Ne hadde ghegaen dien pat
 Danne hi allene *verstaet* dat
 [14125] Daerne was ander intreie ghene
 Danne hi selue al moeder ene
 Daermen te poynte of mochte doen
 Van sinen stale den bottoen
 Nv mogedi horen ende *verstaen*
 [14130] Hoe hi den knop *ghinc* bestaen
 Doe hine hadde na sijn begeren
 Dat ghijt weet ne mach niet *deren*
 Of ghijs noch iet hadt te doene
 Als ghi comt inden soete saysoene
 [14135] Ende ghi knapen *plucken* wilt gaen
 Knoppen ende rosen die scone staen
 Ic rade v dat ghise behendelike leist
 Dat ghi bedroghen niet ne weist
 Doet also ghi hier moget horen
 [14140] Vp dat ghijs niet bet cont te voren
 Ende ne condijt niet doet alsic v wise
 Ghi sullets lof hebben *ende* prise
 ¶ Die *mimere* die gedrongen lach
 Ane die maysiere so hi best mach
 [14145] Hi moeste sine hant wel steken vp
 Dor die telghe al toten trop *
 ¶ Doe bad hem sere scone ontfaen
 Datter niet ne worde gedaen
 Outrage ghene no ouerdaet
 [14150] Die *mimere* hadde den raet
 Dat hijt hare ghelouede vaste
 Omme hem te doene meerre raste
 Omme die middele so nam hi
 Den rosier ende dwanckene he bi *
 [14155] Ende begonste die telgre roeren
 Scudden ende hutsen *sonder* mesuoeren
 Ne waer niet dat si braken iet
Maer hine conste gelaten niet
 Hine moetste die scortse ontghimnen
 [14160] *Anders* ne condi niet gewinnen
 Van den rosen sijn gherief
 Die hi *wert* hadde ende lief
 So verre vort so voeren si

[...] *
 Ende den wech *daer* in te leerne

[=2vb]

- [14170] Ende die pade rechte ende *cromme*
Ghinc hi tzeerken al omme
Ende dede minghen *daer* die sade
Somen hadse met ghenen rade
No met liste ghesceeden weder
Mar die knop hi was neder
- [14175] Gheuallen in dat groene gras
Dat scone ende moru was
Die opendi ende wide mede
Dit was al dat hi mesdede
Ende voer daer also met liste
- [14180] Dat soes hem geen ondanc wiste
No aercheit ne gheen pensde
Also die gone die *hem* niet vensde
Ende ghedogede lude ende stille
Te doene al sinen wille
- [14185] *Maer* doch clagedi blodelike
Ende seide te hem al die gelike
Met nedren sachten worden
Dat hi te broken hadde vorworde
Ende ouerdaet an hem gedaen
- [14190] Daer hi te sere an hadde mesdaen
Ende dies hi ware tongemake
Nochtan hoe hi clagede die sake
Hi liet *hem* plucken al te gadre
Rose telgre bloemen ende bladre
- [14195] Ende alle te sinen wille lecghen
Sonder enich weder secghen
Doe hi hem sach *in* desen staet
Ende ghecomen in so hoghen graet
Datti hem in allen sinnen
- [14200] Venuse ende den god *van* minnen
Ende alle die baroene mede
Hi sprac sine gracie *daer ter* stede
Met cussene wel vriendelike
Hem ne gedachte niet sekerlike
- [14205] Van redene die hare pine *verloos*
Ende te castiene plach altoos
Ende *nemmer* hebs rijchede danc
Die hem ontseide den inganc
Van den pade dien hi hoede
- [14210] Ende hem sweges niet te goede
Ne liete dat hiere *binnen* ware comen

NOTEN:

- r. 13829: representant voor een paragraafteken; 's' van 'Sprac' met rood gerubriceerd
- r. 13847 (e.a.) Rose met majuskel, ook bij Rosier, Rudders, Raste, Redene elders; Knop ook met majuskel
- r. 13863: Sijn si porters sijn si cnapen / Sijn si rudders sijn si papen: 'porters mogelijk op rasuur [rudders?]
- r. 13865: 'onge[heent] gaen' onleesbaar; in hss. ABC staat 'achter gaen'
- r. 13867: 'ombes[t]reden' onleesbaar; in hs. C staat 'bestreden', in hss. AB staat 'onbesceden' vervaagde initiaal U in blauw over twee regels (representant 'v' zichtbaar)
- r. 13905-07: So ic alre [GAT] eerst mach te vuldoene / Met scarpe [GAT] ende met baidoene / Uenus ne [GAT] woude clene no groot; gat in het perkament over 3 regels, er is omheen geschreven
- r. 13916: 'genad[en]' moeilijk leesbaar
- r. 13939: in de linkermarge een representant voor een paragraafteken; de eerste letter is wel met rood opgehoogd, maar is geen initiaal of hoofdletter ('doe')
- r. 13953: in de linkermarge een paragraafteken in rood (en representant ervoor). **H**ouescheit sprac [GAT] voren die tale / Scone ontfaen seit [GAT] soe weet wale; gat in het perkament over 2 regels, er is omheen geschreven
- r. 13971: 'vryhe[de]' de laatste twee letters zijn onleesbaar door vouw in het perkament (later ontstaan?). In hss. ABS staat 'vrihe(i)de'
- r. 13977: in de linkermarge een representant voor een paragraafteken; de eerste letter is met rood opgehoogd ('Noch')
- r. 14011: de versregel in de linker kolom is te lang, waardoor in de rechter kolom de versregel iets naar rechts begint/staat
- r. 14015: 'vr[en]' laatste twee letters zijn onleesbaar door vouw in het perkament (later ontstaan?). In hss. ABS staat 'vren'
- 14020-23: afgesneden rand van perkament
- r. 10050: kolomhoofdletter D verbeterd uit een andere letter [T?]
- r. 14059-60: Haddi gheme int vleesch gescoten / Maer hi moeste eer dicken stoten: 'gescoten' t uit r verbeterd, 'stoten' t uit r verbeterd
- r. 14061: er staat 'ontare', lees 'outare'
- 14068-71: afgesneden rand van perkament
- 14116-19: afgesneden rand van perkament
- r. 14146: er staat 'trop', maar lees 'cnop'; in hs. C staat 'crop' en in hss AB staat 'cnop'
- r. 14154: er staat 'he', maar lees 'hem'
- 14164-67: afgesneden rand van perkament

OPMERKINGEN:

De eigennamen zijn door een latere hand onderstreept: met name de allegorische personages als Ialousie, God van Minnen, Venus, Minnere en soms Rose. Niet onderstreept zijn bijvoorbeeld Hercules en Calcuse, ook niet Nature.

Opvallend is het gebruik van majuskels (met name de R): bij Rose/Rosier en ook bij Knop.

Initialen en paragraaftekens zijn afwisselend rood en blauw gerubriceerd, het blauw is helemaal vervaagd echter. Representanten zijn nog zichtbaar.

LITERATUUR:

[in voorbereiding artikel door D.E. van der Poel en J. Oosterman]